

Márk evangéliuma

Lekció: Fil. 3.1-14
Textus: Mk. 1.14-20

2010. febr. 14.
Gazdagrét

Mit jelent elhívottnak lenni?

Az előző szakaszban, amelyik az „evangélium kezdetéről” szólt, Márk evangélista az olvasó elé adta, hogy kicsoda az a Jézus, akiről könyvét írja. Láttuk, hogy minden róla beszél, minden órá mutat. Márk szerint Jézusról tesznek bizonyosságot az ószövetségi írások, róla beszél a próféta, Keresztelő János, Jézusra mutat az Atya és a Szentlélek, de még a gonosz hatalma is azonnal felismeri őt. Ezután a következő szavakkal mutatja be Jézus színrelépését: *„elment Jézus Galilába, és így hirdette az Isten evangéliumát: Betelt az idő, és elközelített már az Isten országa: térjete meg, és higgyetek az evangéliumban!”* Mind Jézus bemutatása, mint aki az egész teremtett világ középpontjában van, mind Jézus küldetésének programszerű összefoglalása egy grandiózus bevezető része. Óriási perspektívák nyílnak, az ószövetségi írások beteljesednek, az utolsó idők elkezdődnek, hamarosan minden mássá lesz – ezt hallja Márk szavaiból a Bibliát ismerő olvasó. De mi közünk lehet mindehhez nekünk? – teheti fel a kérdést a mai hallgató. Még ha el is fogadja, sőt, akár megkapónak is tartja, hogy Jézusban eljött Isten uralma, hogy benne és általa bontakozik ki a történelemben Isten célja, mi köze ennek ahhoz a mindennapi, kicsi, gyakorlati kérdésekkel teli élethez, ami közel sem tűnik ilyen jelentősnek, de nekünk mégis mindennél fontosabb, hiszen ez a mi egyszeri életünk. Isten szédítő perspektívákat nyitó hatalmas cselekedete, amiben beteljesedik az idő, hogyan kapcsolódik az én mindennapi kis életemhez, apró-cseprő ügyes-bajos dolgaimhoz, amelyek során egyik nap követi a másikat?

A válasz erre a kérdésre a következő kifejezésben rejlik: elhívás. A nagyívű bevezetés után Jézust egy konkrét helyen és időben találjuk, amint a Galileai tó partján sétál, és mindennapi munkájukat végző, hús-vér embereket hív el követésére. Nem hitrendszer ad át nekik, nem erkölcsstan órákat tart, nem vallásos tradíciókat ápol vagy elevenít fel. Követésre hív, ami egzisztenciális döntést feltételez. A Márk által élénk adott grandiózus jézusi program az élet mindennapjaiban bontakozik ki; a kapcsolópont pedig az elhívás és a követés. A mai igehirdetésben azt a kérdést járjuk körbe, hogy mit jelent elhívottnak lenni. Részletesebben: 1. Mi az elhívás „helye” – hol születik a követő? 2. Mi az elhívás eredménye – mit jelent követővé lenni? 3. Mi az elhívás titka? – az elhívó személye és tekintélye, 4. Mi az elhívás gyakorlati következménye – hívőnek és nem hívőnek?

I. Mi az elhívás „helye” – hol születik a követő?

Egy magától értetődően nem vallásos társadalomban számos elképzelés él a fejekben arról, hogy hogyan, miért és kiből lesz vallásos ember, vagy keresztény, vagy Jézus követője. A legtöbben elfogadják magyarázatként, hogy valakit úgy neveltek, de amikor látszólag váratlan, előzmények nélküli felnőtt megtéréssel találkozunk, beindul a magyarázatok keresése. Az ilyen típusú érvelések általában oda futnak ki, hogy az illetőnek valamilyen problémája, gyengesége volt. Az ilyen leegyszerűsített

gondolkodás szerint tehát két táborban kellene keresni azokat, akik radikális követőkké válnak: a vallásosok és a problémások. Mindennek fényében feltűnő, hogy hol és hogyan születnek az első tanítványok; hol történik az elhívás.

Földrajzi értelemben jelentős, hogy miután Jézust megkereszteli Keresztelő János Júdeában, Jézus visszatér szűkebb hazájába, Galileába, és ott kezdi el hirdetni Isten országát. Nem Jeruzsálembe megy, a vallás középpontjába, ahova minden zsidó ember elzarándokol, hogy áldozatot mutasson be a templomban, és ahol az egy főre eső vallásos vezetők, rabbinikus iskolák száma minden más helynél magasabb. Még csak nem is Júdeában kezdi szolgálatát, hanem a Júdeához képest elmaradottnak, „Isten háta mögöttinek”, eleve gyanúsnak tartott Galileában. Abban a Galileában, amit a jeruzsálemiek lenéztek, és amellyel kapcsolatosan alapvető fenntartásaik voltak („származhat-e valami jó Názáretből?” Jn. 1.46). Galilea területére ugyanis pogányokat telepítettek az izraeli ország rész pusztulása után (Jézus előtt több, mint 700 évvel), és miközben jelentős zsidó kulturális és vallási élet folyt a régióban Jézus idejében, a jeruzsálemi vallásos arisztokrácia szemében lenézett és megvetett volt a galileai népesség. Mindez nekünk most annyiban fontos, hogy lássuk, az elhívás és követés nagy csodája nem a különösen is vallásosok körében született meg – ahogy ezt ma sokan vélik.

De még mindig előttünk a második feltevés, hogy tudniillik az ilyen elhívás és gyors változások háttérében valamilyen problémát, gyengeséget kell feltételeznünk. Nézzük hát, kiket hív el Jézus. Két testvérpárról olvasunk, Simonról és Andrásról, ill. Jakabról és Jánosról. Mind a négyen halászok, és feltűnő, hogy mind a négyüket mindennapi munkájuk gyakorlása idején hívja el Jézus. Azt nehéz – és értelmetlen – lenne eleve feltételezni, hogy az a két fiútestvér pár eleve lelkileg gyenge, instabil lett volna. De talán magyarázatot találunk a társadalmi helyzetükben, különösen, ha arra jutunk, hogy halászként a Galileai tó partján semmi esélyük nem volt normális megélhetésre. Azonban ez nem így van; mert a halászok, ha nem is voltak a galileai társadalom gazdasági elitje, semmiképpen nem voltak a legalján sem. A halászat jól jövedelmező mesterség, a sóval tartósított hal ismert és keresett galileai exportcikk volt. Ezen túl feltűnő, hogy Jakab és János apja családi vállalkozásában napszámosok is dolgoztak, így reménytelenül szegényeknek semmiképpen sem tekinthetők. Be kell látnunk, hogy az elhívás egészen egészséges, normális fiatal felnőtteket (Péternek már felesége van) ért el a mindennapi életük apró-cseprő ügyei közt. Az elhívás helye semmiképpen sem korlátozott; az elhívás élménye innen nem magyarázható. A követő nem feltétlenül a szigorúan vallásosok között vagy a különösen szegények között születik.

II. Mi az elhívás eredménye – mit jelent követővé lenni?

Márk a lehető legtömörebben adja elénk a két testvérpár elhívásának történetét. „Így szólt hozzájuk Jézus: *Jöjjetek utánam, és emberhalászokká teszlek benneteket. Erre azok a hálókát otthagya azonnal követték őt.*” Majd amikor meglátta a másik két fiút „*azonnal elhívta őket, azok pedig apjukat, Zebedeust a napszámosokkal együtt a hajóban hagyva, elmentek őutána.*” Az elhívás tehát egyetlen szó, vagy mondat Jézus részéről, amire a válasz a követés, az a követés, amelybe beletartozik az „otthagyas”.

Akit Jézus elhív, és elindul utána, az otthagyja a hálókat, a hajót, apját, Zebedeust a napszámosokkal együtt. Simon és András, Jakab és János életében valami radikálisan új kezdődik azzal, hogy az elhívásra válaszul követők, azaz tanítványok lesznek. Rálépnek egy útra, Jézus követésének az útjára, és ezzel maguk mögött hagynak egy másik utat, azt az utat, amelyen a dolgok a maguk természete szerint bontakoznak ki: jó esetben növekszik az üzlet, egy idő után több hajóval halásznak, Jakab és János átveszik apjuktól a családi vállalkozás irányítását, hogy majd egy napon maguk is átadják azt gyermekeiknek. Az elhívás azonban megszakítja, semmissé teszi ezt az utat, és egy egészen más utat ad eléjük. Ők pedig vállalták ezt, ráléptek és elindultak rajta – Jézus követői lettek.

Nem értelmetlen-e, veszélyes-e ilyen végső módon elköteleződni valaki vagy valami mellett? Ha a kereszténység Jézus Krisztus követése ma is – amint az – nem elképzelhetetlen-e egy ilyen gyors és egyértelmű elköteleződés, valamint elhagyás? Érezzük az eltökéltséget és a visszavonhatatlanságot mindebben, ami nem azonos azzal, hogy ez a négy fiatal felnőtt már itt tudta volna, hogy mi vár rá Jézus követésében, vagy hogy soha nem ingott volna meg. Tudjuk, hogy ez megtörtént; hogy megtagadták, hogy elfutottak, hogy feladták, de az elhívás és követés valóságos voltát mutatja mégis az, hogy végül mind a négyen úgy haltak meg, hogy Jézus apostolai és követői voltak a haláluk pillanatában. Ugyanakkor az eltökéltség és visszavonhatatlanság megérzése azonnal felvillantja bennünk a piros lámpát: vigyázat, veszélyhelyzet! Tudniillik hogyan tennénk rá életünket egy személyre, egy irányra, egy útra, egy vallásra akkor, amikor oly sok lehetőség van előttünk? Hova lesz a nyitottságunk, a szabadságunk, a függetlenségünk, ha azt mondjuk, Jézus elhívott, és mi követjük őt? Hogyan választhatnánk egy utat, hogyan tehetnénk le a voksunkat egy Isten, egy hit, egy életforma mellett, fiatalon, lehetőségekkel telve, ha számtalan más is létezik? És miközben azt hisszük, hogy így szabadok és nyitottak maradunk – sőt, csak így maradhatunk azok – nem vesszük észre, hogy ugyanúgy letettük a voksunkat valami mellett. Tudniillik az a hozzáállás, hogy soha nem kötelezhetem el magam egy személy és egy út mellett azt jelenti, hogy elköteleztem magam egy másik út mellett, lettettem a voksom egy másik életszemlélet mellett. Elkötelezted magad amellelt, hogy nem kötelezed el magad semmire. Hiszel abban, hogy nem hiszel végérvényesen semmiben. Lehet, hogy ezzel – úgy érzed – megőrzöd a magad számára a lehetőséget, hogy bármikor váltsál, valamint megőrzöd magad attól, hogy egy útra rálépve esetleg csalódjál, de mindeközben kizárod annak a lehetőségét, hogy egy úton végigjárva valahova elérkezz. A dogmatikus kereszténységgel nem éppen vádolható író, Paulo Coelho mondja: „Az, hogy választunk egy utat, azt jelenti, hogy a többit elhagyjuk - aki megpróbál követni minden lehetséges utat, a végén mindegyiket elveszíti.” Mindezek fényében talán már nem is annyira ésszerűtlen, hogy az elhívásra válaszként a halászok követők lettek.

De mindjárt itt a másik kérdés. Rendben, elfogadható, hogy valaki Jézustól elhívást kap és követője lesz, és ez azzal jár, hogy a régít maga mögött hagyja, de az mégsem valóságos, hogy ez így történjen, ahogyan olvassuk. *Ilyen* hirtelen, *ilyen* váratlanul, *ennyire* előzmények nélkül – ez nem életszerű. Szeretnénk hallani arról, hogyan találkoztak ezek a halászok korábban Jézussal; mi mindent hallotta már tőle. Szeretnénk látni a folyamatot, szeretnénk belelátni a lelkükbe, hogy megértjük, mi is

történt valójában. Miért nem hallunk arról, hogy Keresztelő János tanítványai voltak (András bizonyosan, de Simon is hatása alá kerülhetett, vö. Jn. 1.35kk), vagy hogy nem először találkoztak Jézussal? Kell lenni egy magyarázatnak, tudnunk kell, hogy milyen lélektani és spirituális folyamatok állnak a háttérben, mert ez *így* nem életszerű. Elhívás és azonnali követés – Márk biztosan nagyon siet írásával valahova, de nekünk ez *így* nem elég; túl gyors, túl hirtelen, túl radikális. Hol van a tér, hogy gondolkodjunk, hol van a lehetőség arra, hogy egyezkedjünk, mikor tudjuk meg, hogy ha igent mondunk, valójában mire is mondunk igent? Mi a magyarázat?!

III. Mi az elhívás titka? – az elhívó személye és tekintélye

Mindaddig, amíg magyarázatot keresünk, tévúton járunk, és a lényegét hagyjuk figyelmen kívül. Az elhívás titka nem a szemünk előtt elrejtett előzményekben vagy lélektani-spirituális folyamatokban van. Az elvárás, hogy ezekben megértést kapjunk, csak rólunk árulkodik. A titok az elhívó személyében rejlik. Jézus, az Isten Fia eljött, és benne érkezett az Isten uralma. Ő a Fiú, benne gyönyörködik az Atya, rajta nyugszik meg Isten Lelke. Meghirdette, hogy térjete meg és higgyetek az evangéliumban. De ő, az Isten Fia az, aki a Galielai tó partján jár. Ő az, aki a mindennapi élet apró-cseprő eseményei között jár. Ő az, aki meglát és elhív. Amikor Jézus szól, amikor Jézus elhív, akkor isteni tekintéllyel érkezik hozzánk. Éppen ezért az a magyarázat, hogy nincs magyarázat. Nincs magyarázat, mert ami itt történik, semmihez sem fogható. Jézus elhívása semmihez sem fogható, mert maga Isten van benne jelen. Magyarázd meg lélektani folyamatokkal, keresd a titkát a szociális helyzetben, találd meg a párhuzamokat más vallásokban, írd le, hogy mi történik – és már semmi sincs előtted a lényegből. Márk ezt akarja megmutatni nekünk: semmi más nem számít, mint az, aki elhív, és az, aki engedelmesen válaszol. Ez a tanítványság, ez a követés, ez a keresztény élet. Ő megszólít, te pedig feltétlen bizalommal és engedelmisséggel válaszolsz szavára.

Ez a keresztény élet szíve. Igen, tudunk folyamatokról. Igen, megérthetünk lélektani, spirituális, szociális előzményeket. Igen, reflektálunk életünkre és magunkra. És tudja mindezt Márk is. De most a lényegét akarja megmutatni. Ma a lényeghez akar leegyszerűsíteni. Ezzel az Igével Jézus az alapokhoz akar visszahívni. Emlékszel? Ennyi az egész: ő megszólít, elhív, te pedig azt mondtad, igen Uram, követlek téged. Mi az, ami ennél fontosabb és meghatározóbb volt? Minden más, ami ezen túl van, csak másodlagos. A Jézussal való kapcsolat szíve az elhívás és a követés – ha régóta az övé vagy, éppen úgy, mintha csak ma válaszolnál neki. Miért bonyolítottuk túl? Hol lett fontosabb önmagad megértése, mint Jézus szava? Hol bonyolítottál bele lelked szövevényébe, múltad nyomorúságaiba, körülményeid vizsgálatába olyan mértékben, hogy már szem előtt vesztetted a lényegét? Mindaz, ami másodlagos, nem hiábavaló, és nem káros – ameddig nem homályosítja el azt, ami a lényeg. De ha a másodlagos az elhívás és követés egyszerűségűnek, egyértelműségének a helyébe lépett, tévútra sodródott. Ezért halljad ma (újra) annak a szavát, aki így szól hozzád: Kövess engem! – És ne legyen más válaszod, mint hogy magadat feltétel nélkül rá bízva mindent elhagyva követed őt.

IV. Mi az elhívás gyakorlati következménye – hívőnek és nem hívőnek?

Dietrich Bonhoeffer írása alapján szeretném az elhívás és követés jelentőségének gyakorlati következményét megosztani – egy gondolatot a hívőkkel, és egyet a keresőkkel (Bonhoeffer, Követés).

Amint leegyszerűsödünk a követéshez, a tanítványsághoz (ami közel sem fájdalom, azaz ár nélküli), meg kell látnunk, hogy milyen felmentéseket adtunk magunknak, és hogyan fosztottuk meg ezáltal magunkat Jézus igazi jelenlététől, kegyelmétől. Az történt ugyanis sokunkban, hogy a kegyelem bizonyossága kikezdte a követés, a Jézus iránti engedelmisség feltétel nélküli parancsát. Elhittük, hogy akkor is van kegyelem, akkor is jár kegyelem – ha nem engedelmeskedünk Jézus Krisztusnak. Sőt, talán az is megfordult bennünk, hogy ha mindent a kegyelem tesz, nekünk nincs mit tenni; nem lehet megtérni, elhagyni azt, ami engedetlenség, hiszen nem mi tesszük. Azt hiszem, könnyen átengedjük magunkat egy ilyen értelemben vett belenyugvásnak: amíg Isten nem teszi meg velem a csodát, amíg ő nem változtat meg, én nem tudok változni. Nem leszek szeretőbb és odaadóbb férj vagy feleség, nem fogok áldozatból, érzéseim ellenére kedvébe járni a másoknak, mert nem ott tartok. Nem fogok szakítani mindazzal, ami rossz az életemben, nincs erőm. Azaz nem követed Jézust, nem jársz szorosán a nyomában a szeretet és a kereszt útján, mert, gondolod, majd feloldoz a kegyelem. A kegyelem feloldotta a követést, az engedelmisséget. Ezt a „kegyelmet” nevezi Bonhoeffer olcsó kegyelemnek: *„A keresztyén tehát ne kövessen, hanem vigasztalja magát a kegyelemmel. Ez az olcsó kegyelem; a bűn igazolása, de nem a bűnét elhagyó és megtérő bűnös megigazolása, nem a büntől elszakító bűnbocsánat. Az olcsó kegyelem az, amit mi adunk magunknak.”* (16.o) Ha te ma, Jézus szavát hallva, vissza akarsz térni az alapokhoz, vissza szeretnél egyszerűsödni ő hozzá, be akarsz lépni a drága kegyelem erőterébe, akkor ismerd el engedetlenséged, és hagyd magad mögött, amiről tudod, hogy engedetlenség. Jézus Krisztus érted való áldozatának hatalmas ajándéka úgy és akkor árad rád, ha te teljes szívvel kész vagy neki engedni és őt követni. Kegyelem és követés összetartoznak.

Az Istent és élő hitet keresők gyakran elakadnak azon a ponton, amikor azt mondják, én hinnék – de nem tudok hinni. Szeretnék hinni, de nem hiszek; és nem tudom mit tehetnék, hogy higgyek. Sok mindent értesz, sok mindennel egyetértesz, rendben, de hogy lesz ebből élő hit? Neki, Bonhoeffer szavaival, azt üzeni a tanítványok elhívása, hogy „csak az engedelmes hisz.” *„Amíg Lévi a vámnál, vagy Péter a hálóknál ül, addig tisztességesen és hűségesen végezhetik hivatásukat, addig lehetnek régi vagy új felismeréseik Istenről, de ha istenhitet akarnak tanulni, akkor az emberré lett Isten Fiát kell követniük, akkor vele kell menniük. ... Azt a helyzetet kell megteremteni, ahol hinni lehet Jézusban, az emberré lett Istenben, azt a lehetetlen helyzetet, amelyben mindent egy lapra tesznek fel, és pedig Jézus szavára. ... Ahhoz, hogy valaki hinni tudjon, egy tényleges parancsnak kell engedelmeskednie. Meg kell tennie az engedelmisség első lépését azért, hogy a hit ne kegyes öncsalás, olcsó kegyelem legyen.”* (26-27) Ha ismerkedtél Jézussal, tudnod kell, miben hív konkrét engedelmissége, minek az elhagyására szólít fel. Ha hinni akarsz, indulj el utána, kövesd őt, hiszen így kerülsz közösségbe vele. Nem elmélkedhetsz tovább a hálók

mellett; fel kell állnod, és el kell indulnod, hogy megtapasztald azt, ahogyan nem hagy magadra követésének útján.

Bárcsak felragyogna ma előttünk az elhívás, követés és elhagyás nagy titka, amit így fogalmaz meg az apostol: *„Azt, ami nekem nyereség volt, kárnak ítélttem a Krisztusért. Sőt, most is kárnak ítélek mindent Krisztus Jézus, az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért. Őerte kárba veszni hagytam, és szemétnek ítélek mindent, hogy Krisztust megnyerjem.”* ÁMEN!